

Volg de kronkelende Demer door het hart van Diest en ontdek hoe deze rivier het leven en het uitzicht van de stad eeuwenlang mee vormgaf.

Van groene stadsranden tot verborgen stadspoorten: deze wandeling verbindt natuur met geschiedenis, en erfgoed met waterkracht.

DE WANDELING

VERTREKPLAATS: TOEGANG PROVINCIEDOMEIN HALVE MAAN - OMER VANAUDENHOVELAAN

AFSTAND: 5,5 KM (ONGEVEER 2 UUR)

TYPE: STADSWANDELING - EEN KLEIN STUKJE OVER DE GROENE STADSVESTEN.

WEGDEK: VERHARDE WEGEN EN ZANDWEGEN. AANGEPAST SCHOEISEL WENSELIJK.

BEWEGWIJZERING: GEEN (ZIE KAART ACHTERAAN)

GEDEELTELIJK TOEGANKELIJK VOOR ROL- EN KINDERWAGEN.

De **Demer** begint als een bescheiden stroompje nabij Tongeren en **slingert 85 km lang doorheen het landschap**. Via dorpen, velden en steden stroomt ze naar Werchter, waar ze in de Dijle duikt (of is het andersom? De Demer is eigenlijk groter!)

Zonder Demer, geen Diest

Al in de prehistorie vestigden mensen zich op de **droge linkeroever**, daar was het ideaal om te wonen. De rivier bracht namelijk water, voedsel en handel.

De **natte rechteroever** was minder geschikt voor huizen, maar perfect voor graslanden. Vandaag wandel je daar door het prachtige natuurgebied Webbekoms Broek.

Wistjedaat... er in de middeleeuwen ook op de lagere oever werd gebouwd? Denk maar aan de Demerstraat of Refugiestraat!

Start aan Provinciedomein Halve Maan - Omer Vanaudenhovelaan

1 De Halve Maan

Je wandeling start op een bijzondere plek: **een oude aarden verdedigingswal** – een **'lunet'**. Deze werd gebouwd ter verdediging tegen de Nederlanders tussen 1837 en 1844, na de Belgische onafhankelijkheid.

Waar ooit de noeste schildwachten hun rondjes liepen, vind je vandaag een levendig domein met een openluchtzwembad, speelzones en kano's. Een mooi voorbeeld van hoe Diest zijn **militaire erfgoed** een nieuwe, speelse invulling gaf!

TIP!

Benieuwd naar de boeiende militaire geschiedenis van Diest? Vraag bij Visit Diest naar de themaroute 'Diest, Schildwacht aan de Demer'.

Wandel verder met de Omer Vanaudenhovelaan aan je linkerkant. Rechts bevindt zich het Webbekoms Broek: een uitgestrekt natuurgebied dat dienst doet als buffer bij overstromingen.

2 Webbekoms Broek & Bezoekerscentrum

In **natuurgebied** Webbekoms Broek word je overweldigd door een **boeket van gras- en rietlanden, groene bosjes en unieke bloemen**.

Dit gecontroleerde **overstromingsgebied** is de thuis-haven van veel verschillende diersoorten en door zijn rijkdom aan vogels erkende Europa deze plek als **vogelrichtgebied**.

Meer weten over dit gebied of op zoek naar suggesties voor een natuurwandeling?

www.natuurenbos.be/webbekomsbroek

BEZOEKERSTIP!

Expo Water, natuur en mens in harmonie

In het bezoekerscentrum van het Webbekoms Broek ontdek je hoe water hier een sleutelrol speelt. De expo toont hoe het gebied werkt als natuurlijke spons, leefruimte biedt aan zeldzame soorten én overstromingen helpt voorkomen.

Elke zondag (april-oktober), 14–17 u

Bezoek ook mogelijk op weekdagen, op afspraak

Ter hoogte van het bezoekerscentrum wandel je links en neem je de trap rechts naar boven, de stadswallen op. Hier stap je letterlijk over de oude verdedigingsstructuren.

Let op: dit deel bevat steile trappen en is niet geschikt voor rolstoelen of buggy's. Neem in dat geval de weg rechts van de 'fossee'.

Wist je dat... de wallen vroeger helemaal onbegroeid waren? Pas in de 20e eeuw werden de eerste bomen aangeplant. Logisch. Anders zag je vanuit Diest de vijand niet aankomen.

De Stadswallen & Petrolpoort

Eens boven heb je een prachtig zicht op de natte grachten. Via een sfeervol pad tussen hoge bomen wandel je ongemerkt over de **Petrolpoort**. Dit was ooit de toegangspoort tot de **ravelijn**, wat wij nu 'Het Boerenkrijgplein' noemen.

Een ravelijn is een driehoekig verdedigingswerk, los van de hoofdwal, dat vijandelijke aanvallen moest opvangen vóór ze de stad bereikten.

De naam **Petrolpoort** verwijst naar het latere gebruik van de vijf meter lange tunnel en de bijhorende **opslagruimtes**. Wat ooit begon als **kruitmagazijn**, werd later omgevormd tot opslagplaats voor **petroleum** die nodig was voor de eerste stadsverlichting van Diest.

Wist je dat... het **Boerenkrijgplein** zijn naam kreeg naar aanleiding van een opvallend **historisch feit**? Tijdens de Boerenkrijg in 1798, nog vóór de verdedigingswallen werden aangelegd, slaagden opstandige boeren erin via een geheime brug over de Demer te ontsnappen aan de Franse troepen. Helaas hield hun vrijheid niet lang stand; ze werden later alsnog ingerekend in Hasselt.

TIP! Even uitblazen op het Boerenkrijgplein

Zin in een korte pauze tijdens je wandeling? Daal dan even af naar het Boerenkrijgplein, waar je midden in het groen een uniek uitzicht hebt op het **Demerland-schap**. Hier geniet je van een landschap zoals een schildwacht het vroeger zag, met één kanon gericht op de Demer en het andere op de stadswallen.

Geen zorgen: deze **kanonnen** vuren niet meer. Ze nodigen je uit om te gaan zitten. De rustbank, gemaakt van warm cortenstaal en hout, past perfect in het landschap. De roestkleur verwijst naar het **ijzerzandstenen**-erfgoed van Diest, het hout naar de omliggende Hagelandse bossen.

Deze plek is niet zomaar een rustpunt; het maakt deel uit van het grotere project Demervallei, dat in vijf Demergemeenten de natuur en het landschap in de kijker zet.

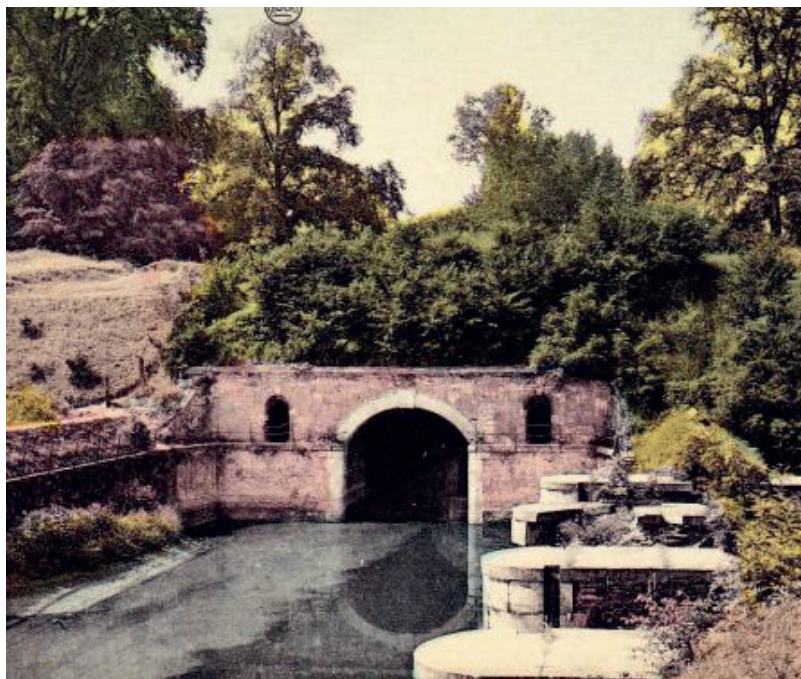
Wist je dat... de naam Demer afkomstig is van de Keltische woorden tam [donkerkleurig] en ara[water]? De rivier betekent dus letterlijk 'donker water'. Bij hevige regen spoelen in Haspengouw namelijk fijne bodemdeeltjes van de akkers in de Demer. Die geven het water zijn donkere kleur.

Volg het wandelpad tot aan de splitsing en kies daar het rechterpad. Het daalt steil af langs trapjes en brengt je tot aan de historische Saspoort.

4

De Saspoort

Op deze plek stroomde de Demer vroeger Diest binnen. De Saspoort, ook wel Demerpoort genoemd, maakte deel uit van de 19e-eeuwse verdedigingsgordel. Ze regelde ook het water in en rond de stad.

Centraal in dit slimme systeem stond de **unieke waaiersluis**. Dit is de enige in België! Dankzij **draaibare deuren**, onderling verbonden via ondergrondse kanaaltjes, kon de sluis zelfs **tegen de stroming in geopend of gesloten worden**. Zo kreeg Diest water uit de Demer én werd tegelijk de afwatering van de Begijnenbeek geregeld. Sta je aan de straatkant? Kijk dan eens onder de poort: daar zie je nog de **boegkasten** van dit technisch meesterwerk.

De sluis had ook militaire voordelen. Door haar te sluiten, kon men **binnen 48 uur de omgeving onder water zetten**. Ideaal om vijandelijke troepen af te remmen, dus. Zelfs boten geraakten er dan niet door, omdat het water net te laag stond.

Een slimme combinatie van waterbeheer en verdediging. In 1914 werd deze tactiek zelfs nog ingezet bij de inval van het Duitse leger!

Na de Saspoort sla je linksaf en steek je de drukke baan over. Je wandelt door het Leesthof dat genoemd is naar de 'leest' van de schoenmaker. Dit is een knipooog naar de voormalige schoenenfabriek Shoe Post van de familie Vanaudenhove.

Je volgt de weg tot aan de Schaffensestraat en gaat links. Hier zie je al snel de Ezeldijkmolen opduiken.

5 De Ezeldijkmolen

Op een aftakking van de Demer stonden **in de middeleeuwen twee watermolens**. Tussen 1547 en 1553 maakten die plaats voor het huidige molencomplex, dat werd gebouwd in opdracht van de prins van Oranje-Nassau.

De nieuwe Ezeldijkmolen combineerde een **graanmolen** met een **schorsmolen**, waar **eikenschors** werd gemalen tot run. Dit was een essentieel looimiddel voor de **leerlooiers** van Diest.

De molen bleef **actief tot na WO II** en deed nadien dienst als sluis om het waterpeil van de Stadsdemer te regelen. In de jaren 70 verdwenen het sluishuisje en de sluis voor de uitbreiding van Shoe Post.

Wist je dat... de Demer in Diest vroeger vaak voor ondergelopen straten zorgde? In 1968 werd hij deels gedempt en via de vestinggrachten en Zwarte Beek omgeleid. Enkel aan de Ezeldijkmolen bleef het water zichtbaar. Vandaag kronkelt de Demer opnieuw door het stadscentrum.

Neem de houten trap tegenover de Ezeldijkmolen en wandel verder over het vlonderpad langs de Stadsdemer, richting Verversgracht.

6 De Verversgracht

Langs de Verversgracht **verfden en wasten de ver-vers hun stoffen**. De gracht werd al in 1163 vermeld en huisvestte toen een indrukwekkende **graanmolen**. Die sneed stroomopwaarts door een Demermeander bij het kerkhof van de Sint- Sulpitiuskerk, vandaar de naam **Kerkhofmolen**. Andere namen, zoals **Grachtmolen** of **Grotmolen**, verschenen later. Ooit stonden er zelfs twee molens, één op elke oever, die in de middeleeuwen samensmolten tot één geheel.

Wist je dat... schepen op de Demer werden voortgetrokken via jaagpaden langs beide oevers? Links gebeurde dit met paarden, rechts met mankracht. Geen sinecure: per schip waren vier stevige trekkers nodig. Toch konden ze in de 19e eeuw tot wel 100 ton vracht vervoeren.

Blijf het kronkelende pad langs de Demer volgen. Het verandert in een betonnen strook en leidt je richting het stadspark.

Tip! Even pauzeren in Park Cerckel

Dit groene rustpunt is **genoemd naar de voormalige brouwerij Cerckel**, die iets verderop aan de Michel Theysstraat lag.

In de 13e eeuw stichtten de **Minderbroeders** hier hun klooster. Toen de **biernijverheid** in de 19e eeuw piekte, kocht de familie Pieck (later Cerckel) een groot deel van het domein en legde er een sierlijke tuin aan. De vijver in het park? Geen Demerarm, maar een oude visvijver van de broeders; altijd handig op vrijdag, de visdag.

Keer terug naar het wandelpad met de Demer aan je linkerzijde en volg het verder tot je uitkomt in de Demerstraat.

Wist je dat... de Statiestraat (de straat rechts van de Demerstraat) vroeger 'Vetterbroek' heette? Hier werkten huidenvetters en leerlooiers die voor hun ambacht veel water nodig hadden. Niet toevallig vestigden ze zich net buiten de stad, want leerlooien ging er niet bepaald geurloos aan toe.

7 De Demerstraat

Net zoals de Michel Theysstraat, telde ook de Demerstraat heel wat **brouwerijen**. Diest groeide vanaf de 17e eeuw uit tot een heuse bierstad. In de **19e eeuw** waren er niet minder dan **18 brouwerijen** actief. De Demer speelde hierbij een belangrijke rol. Aanvankelijk werd zelfs het Demerwater gebruikt om bier te brouwen. De Demer was ook hun '**aanvoerlijn**'. Wie goed kijkt, merkt de restanten van een blootgelegde trap op. Daar konden bootjes aanleggen om vaten te laden en te lossen.

Wist je dat... het niet altijd koek en ei was tussen de brouwers en de leerlooiers?

De brouwers protesteerden regelmatig, omdat er te veel vezels van stoffen in het water dreven. Die vonden zij dan in hun gespoelde vaten terug.

Wandel links en volg de Demerstraat tot vlak voor de Kaai. Sla hier rechts de Visserstraat in. Aan je linkerkant passeer je De Bleek.

8

De Bleek

Waar vandaag appartementsgebouwen staan, lag vroeger de **bleekweide** van de stad. Hier gingen vrouwen aan de slag met een bijzonder beroep: **bleken**. Ze spreidden kleren en lakens uit op het gras en besprenkelden die regelmatig met water uit de Demer. Dankzij de zon, het vocht en het gras ontstond een **natuurlijk proces** dat de was wit maakte – al lang voor waspoeder bestond! Via kleine kanaaltjes werd het water van de Demer naar de bleekweide geleid, en een stenen trapje gaf toegang tot de rivier om de was te spoelen. Een stukje verborgen geschiedenis dat toont hoe vernuftig men vroeger te werk ging.

Volg de **Visserstraat** verder tot aan de **Zichemse Poort**.

9

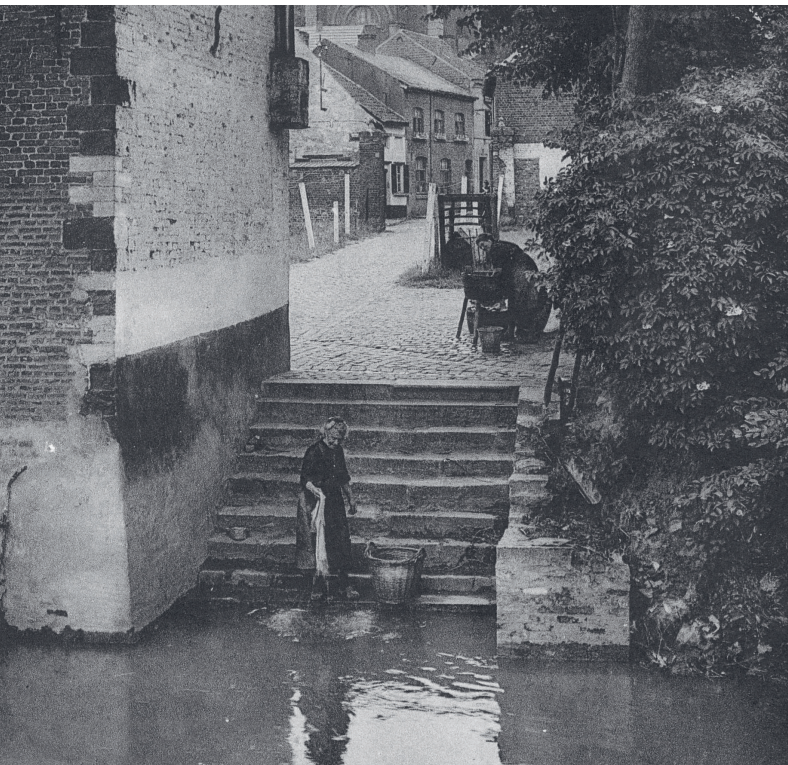
De Zichemse Poort

Op deze plek was het ooit een drukte van jewelste op het water. Tot in de 18e eeuw voeren kleine schepen via de Demer dwars door Diest, richting Halen. **Grote schepen** konden tot hier geraken. Diest was hun eindpunt.

Tot 1700 werden de meeste goederen gelost aan de Kaai, maar dat jaar kwam er een aanlegsteiger aan wat we nu kennen als **de Zichemse Poort**. Vooral brandhout en massagoederen werden hier aangevoerd.

Die aanlegplaats gaf later ook haar naam aan het nabijgelegen cultuurcentrum Den Amer. Het woord '**amer**' betekent namelijk **aanlegsteiger**!

In de 16e eeuw passeerden jaarlijks zo'n 400 à 500 schepen Diest. Sommigen kwamen zelfs helemaal vanuit Zoutleeuw, via de Gete. De kleinere boten voeren meestal in konvooi door de stad. Waarom? De molensluizen gingen slechts even open, en dan probeerden alle schippers tegelijk hun kans te grijpen.

Wist je dat... het laatste schip vanuit Mechelen Diest bereikte op 3 maart 1879? Stroomafwaarts bleef de Demer tot Aarschot wel bevaarbaar tot 1930.

Steek aan de Zichemse Poort de brug over en wandel de Fonteynstraat in. Via de Keelstraat stap je rechts de Schuttershofstraat op, richting Kaai.

10 De Kaai

Lang geleden was de Kaai het **bruisende centrum van het scheepstransport in Diest**. Al in de 13e eeuw lag hier een **schipbrug** die de Demerstraat met de Zoutstraat verbond. Boten meerden aan en losten hun lading, waaronder biervaten, vis, zout en lakens voor de Lakenhalle. Het was een komen en gaan van goederen en bedrijvigheid.

Wist je dat... de scheepvaart in Diest na 1865 bijna volledig tot stilstand kwam? De opkomst van de spoorwegen was een echte gamechanger. Waar een reis per schip naar Mechelen twee tot drie weken duurde, kon dat met de trein ineens véél sneller. In de jaren 60 werd de Demer aan de Kaai zelfs volledig overweld. Maar goed nieuws: in september 2012 begon de herwaardering van de rivier, en werd de Demer in 2016 terug opengelegd.

Wandel over de gezellige Kaai, voorbij het stadhuis en ga rechts de Zoutstraat in.

11 De Zoutstraat

Eeuwenlang kwam je in de Zoutstraat om je vis, vlees of andere etenswaren te laten **pekelen**. In een tijd zonder elektriciteit, koelkast of diepvries was zout dé manier om **voedsel langer te bewaren**. De inwoners van Diest kochten hun zout aan en haalden het op aan de Kaai, waar schepen het aanvoerden.

Wandel tussen de Sint-Sulpitiuskerk en het stadhuis door. Zo bereik je de Grote Markt.

12

De Grote Markt

Welkom op de Grote Markt, het **levendige hart van de stad**. Kijk zeker even omhoog naar het charmante barokke torentje van de Sint-Sulpitiuskerk en bewonder de **elegante gevels uit de 17e en 18e eeuw**. Een heerlijke plek om even te pauzeren op een zonnig terras.

Wist je dat... het barokke torentje op de Sint-Sulpitiuskerk een vieringtoren is? Dat is een kleine toren die precies boven het kruispunt van het schip en de zijbeuken van een kerk staat. Door zijn vorm kreeg hij in Diest de bijnaam 'mosterdpot'. En zo kregen de inwoners van Diest hun bijzondere bijnaam: de mosterdschijters.

Hou de kerk aan je linkerkant en wandel richting Koning Albertstraat.

13

Koning Albertstraat

De Koning Albertstraat, vroeger bekend als de **Lange Steenweg**, is een van de oudste gekasseide straten van Diest. Al in **1250** werd hier het **Groot Gasthuis** opgericht, waar ouderen en zieken werden verzorgd. Vlak ernaast stond de armentafel van de Sint-Sulpitiusparochie, waar behoeftigen voedsel en kleding konden krijgen.

Ook de **cellenbroeders, of Alexianen**, lieten hier hun sporen na. In 1375 vestigden ze zich in de straat, dankzij een schenking. Hun gemeenschap groeide uit tot een groot **zorgcomplex**, waar ze instonden voor de verzorging van mannelijke zieken en pestlieders. Ze namen ook het begraven van overledenen in de stad op zich. Vandaag blijft enkel hun kapel over, te zien op Koning Albertstraat 68-70.

In de **17e eeuw** kreeg de straat een ander karakter, met de komst van **brouwerijen** zoals De Palmboom, De Drie Kronen en De Ossenkop. **Een straat met zorg, geloof én bier**, dus.

Neem het vierde straatje aan je linkerkant - de Ossekopstraat - deze loodst je naar de Michel Theysstraat.

14

Michel Theysstraat

Wat je hier niet meer ziet, is dat er onder je voeten **een verborgen waterloop** stroomt. Hier liep vroeger de tweede tak van de Demer, open en zichtbaar. **Brugjes verbonden toen de huizen met de straat**, zodat bewoners droog hun voordeur konden bereiken. Vandaag is die waterloop verdwenen in ondergrondse buizen.

15 Het begijnhof

De Demerroute leidt je meteen rechts de Engelen Conventstraat in. Neem echter gerust de tijd om even rond te dwalen in dit betoverend mooie begijnhof. Voor velen is dit **het meest sfeervolle begijnhof van Vlaanderen** – en dat is makkelijk te begrijpen.

Denk: kasseitjes onder je voeten, charmante kleine huisjes, heiligenbeelden boven de deuren en een stralend witte kerk als rustpunt.

Een stille middeleeuwse wereld midden in de stad, waar het lijkt alsof de tijd is blijven stilstaan.

Wist je dat... niet alleen het risico op overstromingen ervoor zorgde dat de Demer verdween uit het stadsbeeld? In de 20e eeuw werd de rivier ook zwaar vervuild. Afval van bewoners én industriële lozingen zorgden voor een ondraaglijke stank.

De oplossing? Het Demerwater werd simpelweg weggestopt onder de grond.

Ga in de Michel Theysstraat naar rechts en sla het eerste straatje rechts in: de Palmboomstraat. Die brengt je weer naar de Koning Albertstraat.

Wist je dat... de smalle steegjes tussen de Michel Theysstraat en de Koning Albertstraat eigenlijk oude brandgangen zijn? Ze werden speciaal aangelegd om bij brand snel emmers water van de Demer naar het stadscentrum te kunnen brengen.

In een tijd zonder brandweerwagens of hydranten waren dit letterlijk levensreddende paadjes.

Volg de Koning Albertstraat naar links, helemaal tot aan het einde. Je komt nu in de Schaffensestraat terecht. Sla rechtsaf en ga meteen weer links de Begijnenstraat in. Wandel rustig verder tot aan de Begijnhofpoort, één van de toegangspoorten tot het Unesco-beschermde begijnhof van Diest.

Wist je dat... er niet ver van het begijnhof, vlak bij de Saspoort, een volmolen stond?

Deze werd aangedreven door stromend water. Met houten hamers werd er ritmisch op wol geslagen om de vezels samen te drukken. Dit proces heet vollen of vilten. Zo ontstond een dikkere, sterkere stof van veel betere kwaliteit.

Begijnhof verkend? Keer dan terug naar de barokke Begijnhofpoort en wandel via de Engelen Conventstraat verder. Aan het einde sla je rechtsaf de Vestenstraat in. Volg deze rustige straat tot helemaal op het einde, waar je uitkomt op de Pesthuizenstraat.

Licht tegen de duisternis Een begijnhof in kaarslicht

Diest bleef niet gespaard van de **pest**.

Tussen 1632 en 1636 sloeg de zoveelste epidemie hard toe en maakte talloze slachtoffers. Volgens een **oude volksvertelling** zouden de begijnen uit dankbaarheid veertig dagen lang hun hof met kaarsen verlicht hebben. Mooi verhaal, maar de werkelijkheid is wat nuchterder.

De **kaarsenverlichting ontstond pas veel later**, dankzij het **Promotiecomité van het Begijnhof**. Zij lieten zich inspireren door een traditie uit Aarschot: de Sint-Rochusverlichting.

Wist je dat... de inwoners van Aarschot op de vooravond van het feest van Sint-Rochus kaarsjes aanstaken om hun patroonheilige te smeken hen te beschermen tegen de pest? Deze warme traditie verspreidde zich vanaf 1850 naar andere steden, waaronder Diest.

TIP! Wil je de magie zelf beleven? Kom dan begin september naar 'Begijnhof in Kaarslicht'. Meer dan 4.000 kaarsjes toveren het begijnhof om tot een sprookjesachtige oase van licht, stilte en verwondering.

Sla linksaf de Pesthuizenstraat in en volg die tot aan de Omer Vanaudenhovelaan. Steek daar voorzichtig via het zebrapad over. En voilà – je bent weer aan het startpunt van je wandeling!

Ambachten aan de Demer

- A** Blekers
- B** Ververs
- C** Bierbrouwers
- D** Brandweer
- E** Scheepsvaart
- F** Leerlooiers

Verantw. Uitgever: Stad Diest – 2025 redactie: Visit Diest
vormgeving: Rob Hadermann

VISIT DIEST

Koning Albertstraat 16a
3290 Diest
visit@diest.be
www.visitdiest.be
